

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Міністерство юстиції України

Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини

Щодо стану виконання Плану дій з реалізації
Національної стратегії у сфері прав людини

Міністерство освіти і науки України на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» щокварталу інформує про стан виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року (далі – План), головним виконавцем яких визначено МОН.

Однак, заходи, зазначені у Плані, строк виконання яких, передбачено на IV квартал 2017 року, відсутні.

З огляду на вищевикладене, Міністерство надсилає узагальнений звіт з виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року за 2017 рік.

Додаток: на 36 арк.

Перший заступник Міністра

В. В. Ковтунець

ЗВІТ
з виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у
сфері прав людини на період до 2020 року
за 2017 рік

Міністерством освіти і науки України спільно з місцевими органами управління освітою протягом 2017 року в контексті виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року вжито низку заходів, спрямованих на забезпечення реалізації завдань передбачених Планом.

Зазначений План містить завдання, які розраховані на короткий і більш тривалий термін виконання. На даному етапі, деякі завдання виконано повністю, інші – у стадії виконання.

Щодо підпункту 2 пункту 69

Навчальні модулі та програми, у яких враховано кращий міжнародний та вітчизняний досвід визначені у навчально-методичних комплексах навчальних закладів.

Зокрема, у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького враховано міжнародний та вітчизняний досвід із забезпечення прав дитини, окреслено у навчально-методичних комплексах дисциплін кафедри, а саме: «Соціальна політика та управлінсько-правові основи соціальної роботи (Модуль 2. Основи соціально-правового захисту особистості), «Соціальний супровід сім'ї», «Технології соціальної роботи», «Педагогіка сімейного виховання», «Технології соціальної роботи за рубежом».

У модулі 2 дисципліни «Соціальна політика та управлінсько-правові основи соціальної роботи» міжнародний та вітчизняний досвід із забезпечення прав дитини визначено в таких розділах: «Теоретичні основи соціально-правового захисту особистості», «Характеристика соціально-правової діяльності соціального педагога».

Міжнародний та вітчизняний досвід із забезпечення прав дитини окреслений в дисципліні «Соціальний супровід сім'ї» в розділі «Реалізація державної політики з розвитку та підтримки сімейних форм опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування».

В дисципліні «Технології соціальної роботи» дана проблема визначена в розділі «Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями».

Міжнародний та вітчизняний досвід із забезпечення прав дитини в дисципліні «Педагогіка сімейного виховання» окреслений в розділах «Теоретичні засади сімейного виховання» та «Методичні аспекти сімейного виховання».

В дисципліні «Технології соціальної роботи за рубежом» міжнародний та вітчизняний досвід із забезпечення прав дитини врахований в розділі

«Технології соціальної роботи з різними категоріями населення в зарубіжних країнах».

У Сумському державному університеті в рамках підготовки майбутніх фахівців із спеціальності «Соціальна робота» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» розроблені такі навчальні модулі:

- «Права дитини: рівні можливості для культурної і творчої діяльності, дозвілля і відпочинку» в рамках дисципліни «Історія та теорія соціальної роботи»;

- «Розв'язання проблеми булінгу в закладах освіти», «Гендерні аспекти в соціальній роботі з дитячою аудиторією» та інші в рамках дисципліни «Соціальна робота в закладах освіти»;

- «Реалізація права на освіту дітей з особливими потребами», «Організація творчої діяльності в навчанні та позанавчальний час», «Громадянське виховання дітей» та інші в рамках дисципліни «Загальна та соціальна педагогіка»;

- «Соціальні та правові інститути із захисту прав дитини» в рамках розділу «Соціологія сім'ї» в рамках дисципліни «Соціологія»;

- «Основні міжнародні акти, якими закріплені права людини» (включаючи права дитини) в рамках розділу «Права людини» дисципліни «Цінності європейської цивілізації».

У процесі підготовки майбутніх фахівців зі спеціальностей «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка» за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «магістр» на кафедрі соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини розроблено та впроваджено у навчальний процес ряд дисциплін, навчальними програмами яких передбачено врахування кращого міжнародного та вітчизняного досвіду із забезпечення прав дитини, а саме:

1. Етика і психологія сімейного життя.
2. Методика організації волонтерського руху.
3. Методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями.
4. Організація роботи з різними соціальними групами.
5. Основи соціально-правового захисту особистості.
6. Педагогіка сімейного виховання.
7. Самовиховання і саморегуляція особистості.
8. Соціальна політика.
9. Соціальна робота з різними групами клієнтів.
10. Соціальний супровід сім'ї.
11. Соціально-педагогічна профілактика правопорушень.
12. Технології роботи соціального гувернера.
13. Технології роботи соціального педагога в зарубіжних країнах.
14. Технології соціальної роботи.
15. Технології соціально-педагогічної роботи за місцем проживання.

Навчальні програми вищезазначених дисциплін містять теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини.

У Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» на кафедрі соціальної роботи та педагогіки впроваджено у навчальний процес кращий міжнародний досвід захисту прав дитини у навчальні дисципліни, за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»:

1. Ведення професійної документації.
2. Соціальна педагогіка.
3. Методи соціальної роботи.
4. Теорія і практика соціальної роботи.
5. Деонтологія.
6. Право Європейського Союзу.
7. Міжнародні проекти у соціальній роботі.
8. Спеціальна педагогіка і спеціальна психологія.
9. Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю.

За освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»:

1. Здоров'я та благополуччя у сучасних соціальних теоріях.
2. Система соціальної роботи.
3. Психологія та соціологія інвалідності.
4. Міжкультурна комунікація у соціальній роботі.
5. Європейські стандарти соціальної роботи.
6. Сучасні моделі та технології соціальної роботи.
7. Права людини і соціальна робота.

Розроблено проект Методичних рекомендацій з раннього виявлення дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, та здійснення заходів щодо їхньої підтримки (у контексті забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців із спеціальностей «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка» за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «магістр»).

Щодо підпункту 5 пункту 79

З метою подолання стигми та дискримінації щодо дітей та забезпечення їхніх прав Міністерство сприяло проведенню впродовж квітня-червня 2017 року добровільного анкетування та проведення інформаційних заходів щодо доступу дітей до послуг Національної дитячої «гарячої лінії» та можливості отримання допомоги учнями навчальних закладів інтернатного типу Донецької, Луганської, Харківської, Тернопільської, Одеської, Київської областей та міста Києва (лист МОН від 10.03.2017 № 1/9-141). Анкетування проводилося на добровільній основі фахівцями тренерської мережі ГО «Ла Страда – Україна» в партнерстві із працівниками Уповноваженого Президента України з прав дитини, представниками Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

З метою попередження поширення психічних та інтелектуальних розладів у період із 6 березня по 7 квітня 2017 року в навчальних закладах проведено заходи щодо пропаганди збереження психічного здоров'я учасників навчально-виховного процесу (лист МОН від 02.03.2017 № 1/9-119).

Щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року, затвердженого наказом МОН від 06.08.2013 № 1106, обласними центрами психологічної служби розроблені для практичних психологів та соціальних педагогів методичні рекомендації щодо здійснення профілактики суїцидальної поведінки, представлено психодіагностичний інструментарій для роботи зі школярами; визначена роль практичного психолога, педагога, батьків у здійсненні профілактики проблем суїцидів, надані практичні поради батькам, підліткам, учителям.

18 жовтня 2017 року Міністерство спільно із ГО «Ла Страда – Україна» провело Всеукраїнський навчально-методичний семінар «Небезпечні квести: профілактика залучення» для фахівців психологічної служби системи освіти України.

В роботі семінару взяли участь фахівці Національної поліції, національної академії педагогічних наук, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Усі діючі Державні стандарти професійної (професійно-технічної) освіти обов'язково у своєму складі мають навчальний предмет «Охорона праці», у ході вивчення якого учні отримують знання з таких тем: «Правові та організаційні основи охорони праці»; «Основи безпеки праці на підприємстві»; «Основи пожежної безпеки»; «Основи гігієни праці та виробничої санітарії»; «Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках». Водночас, при засвоєнні професійних компетентностей у процесі вивчення предметів професійно-теоретичного та професійно-практичного циклів учні набувають вміння організовувати робоче місце згідно вимог протипожежної безпеки; підтримувати робочі місця в межах вимог санітарних норм і гігієни праці; надавати першу допомогу потерпілим від нещасних випадків, аварій та при отруєннях; користуватися первинними засобами пожежогасіння; забезпечувати чистоту й порядок у приміщеннях і на прилеглих до них територіях; контролювати дотримання робітниками підприємства, установи, організації трудової і виробничої дисципліни, правил і норм охорони праці, вимог виробничої санітарії і гігієни, протипожежного захисту.

Щодо підпункту 2 пункту 81

Продовжується керування всеукраїнськими експериментами:

1. «Проектування і практичне забезпечення компетентісно спрямованого інноваційного розвитку Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатoproфільного центру» (підтема «Розвиток соціальної і життєвої практики учнів у системі компетентісно спрямованого освітньо-реабілітаційного простору») (наказ МОНмолодьспорту України від 09.11.12 № 1259).

2. «Науково-методичні засади створення моделі комплексної психолого-педагогічної та соціальної реабілітації й інтеграції дітей із загальними розладами розвитку (спектр аутизму)» на базі Львівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для дітей з тяжкими

порушеннями мовлення 2012-2022 рр. (наказ МОНмолодьспорт України від 10.05.2012 № 564), Київської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 26, Криворізького багатoproфільного навчально-реабілітаційного центру «Натхнення» Дніпропетровської обласної ради, комунального закладу «Клеванська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів» Рівненської обласної ради, Полтавського навчально-реабілітаційного центру Полтавської обласної ради (наказ МОН України від 01.09.2016 № 1059).

3. «Науково-методичні засади соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру» на базі комунальних закладів освіти «Дніпропетровський навчально-реабілітаційний центр «ШАНС» Дніпропетровської обласної ради» та «Дніпропетровський навчально-реабілітаційний центр «КОЛОСОК» Дніпропетровської обласної ради» (наказ МОН України від 31.12.2013 р. № 1875).

4. «Комплексна медична, психологічна, педагогічна, соціальна реабілітація дітей із полісенсорними порушеннями (сліпоглухі) та глибокими порушеннями зору в умовах навчально-реабілітаційного центру» на базі навчально-реабілітаційного центру для дітей з вадами зору «Левеня» (м. Львів) (наказ МОН України від 14.03.2008 №174).

5. «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області» (наказ МОН України від 15.07.2016 № 836).

Розпочинається дослідно-експериментальна робота за темою «Формування інклюзивного освітнього середовища як засобу індивідуалізації розвитку дитини» на базі Володимир-Волинської спеціалізованої школи-інтернату I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» на 2017-2022 роки та дослідно-експериментальна робота за темою «Соціалізація дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та тяжкого ступеня шляхом формування життєвих компетентностей в умовах спеціального освітнього закладу» на базі Тернопільської спеціальної загальноосвітньої школи Тернопільської міської ради Тернопільської області на 2017 – 2021 роки.

На виконання наказу МОН № 565 від 25.05.2016 р. «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня на базі Державного навчального закладу «Одеський центр професійно-технічної освіти» забезпечено надання науково-методичної допомоги педагогічному колективу згідно програми експерименту всеукраїнського рівня за темою: «Технологія забезпечення доступності освітнього простору професійно-технічного навчального закладу для учнів з порушеннями слуху». Експертиза виконання етапів експерименту розглянуто на розширеному засіданні комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти МОН України у лютому 2017 року.

Щодо підпункту 3 пункту 81

Розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України, яким затверджуються Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти у новій редакції, що передбачає спрощену процедуру ліцензування

приватних дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів. Згідно з регламентними вимогами проект надіслано для погодження до відповідних органів державної влади для погодження.

Щодо підпункту 4 пункту 81

Відповідно до державної статистичної звітності у 2017/2018 навчальному році у 792 закладах професійної (професійно-технічної) освіти, підпорядкованих МОН, здобувають професійну (професійно-технічну) освіту 266,2 тис. осіб, у тому числі 3,6 тис. осіб з особливими освітніми потребами, що від загального контингенту учнів, слухачів становить 1,4 відсотка. З метою вивчення стану регіональних ринків праці та забезпечення відповідності пропозицій надання освітніх послуг у сфері професійної освіти потребам розвитку економіки країни, протягом 2016 року здійснено аналітичне дослідження соціально-економічного та демографічного становища у 25 регіонах України за методологією «Туринського процесу».

Проаналізовано стан забезпечення регіонів кваліфікованими робітничими кадрами; ефективність реагування професійної (професійно-технічної) освіти на зміни запитів ринку праці, на врахування демографічних, соціальних та потреб особистості; охарактеризовано фактори, що впливають на якість професійної підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; визначено основні проблеми, що впливають на формування моделі управління і фінансування в умовах децентралізації. За ініціативи Міністерства освіти і науки України протягом 2016 року створено регіональні ради професійної освіти у 24 регіонах та м. Києві. Регіональні ради уповноважені надавати пропозиції щодо формування регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, впливати на формування регіональних програм розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, визначати перспективи розвитку економіки регіону. Завдяки спільній діяльності регіональних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та регіональних рад професійної освіти в усіх 25 регіонах затверджено регіональні плани розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період 2016-2018 років з урахуванням модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Зазвичай удосконалення мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється шляхом їх укрупнення з метою оптимального використання фінансових, кадрових, методичних, навчальних ресурсів та враховує потребу ринку праці у підготовці кваліфікованих робітничих кадрів.

Щодо підпункту 1 пункту 83

Підготовка педагогічних фахівців для загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивним навчанням здійснюється в рамках галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Мережу вищих навчальних закладів, що надають освітні послуги в рамках галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 016 «Спеціальна

освіта» складає 18 вищих навчальних закладів, що розташовані по всій території України.

Щодо підпункту 4 пункту 83

Міністерство листом від 06.09.2017 р. № 1/9-473 надало доручення навчальним закладам, що перебувають у сфері управління МОН, здійснити обстеження навчальних закладів на предмет їх відповідності державним будівельним нормам в частині доступності для маломобільних груп населення, у тому числі осіб з інвалідністю з порушеннями зору, слуху та опорно-рухового апарату (ДБН В.2.2-17:2006, ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011 та ДСТУ Б ISO 21542:2013), скласти вичерпний перелік необхідних робіт за результатами проведеного обстеження та розробити механізм та поквартальний план-графік здійснення реконструкції та проведення ремонту будівель згаданих закладів з урахуванням відповідних вимог зазначених будівельних норм.

Щодо підпункту 5 пункту 83

З метою надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, які здобувають дошкільну освіту у інклюзивних групах та навчаються в інклюзивних класах, забезпечення системного кваліфікованого супроводження таких дітей протягом всього періоду навчання у закладах дошкільної та загальної середньої освіти у 2017 та 2018 роках заплановане відкриття інклюзивно-ресурсних центрів (постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр».

Відповідно до абзацу третього пункту 31 статті 48 Закону України «Про загальну середню освіту» Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним державним адміністраціям, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям і органам місцевого самоврядування до 1 вересня 2018 року доручено забезпечити створення обласних (міських - у містах Києві та Севастополі) ресурсних центрів з підтримки інклюзивної освіти, а також районних, міських (районних у містах) інклюзивно-ресурсних центрів, у тому числі в об'єднаних територіальних громадах, шляхом реорганізації наявної мережі психолого-медико-педагогічних консультацій.

У 2017 році удосконалено Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 (внесено зміни постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588), зокрема:

- знято норму щодо зменшення кількості учнів в інклюзивних класах, що стала причиною для відмови батькам в організації інклюзивного класу;
- визначено шляхи забезпечення освітніх та соціальних потреб дітей із складними порушеннями розвитку;

- уведена норма щодо розроблення на кожну дитину з особливими освітніми потребами індивідуальної програми розвитку, де зазначаються особливі потреби дитини, навчальна програма тощо.

Крім того, Міністерством розроблено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88.

Субвенція спрямовується на надання державної підтримки дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів (крім шкіл-інтернатів та навчально-реабілітаційних центрів).

Щодо підпункту 6 пункту 83

У загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) цих закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Визначаючи основні завдання на 2017/2018 н. р. (лист МОН від 28.07.17 № 1/9-414), Міністерство освіти і науки України рекомендувало практичним психологам і соціальним педагогам звернути особливу увагу на проблеми психологічного і соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання.

Практичний психолог в інклюзивному середовищі формує психологічну готовність учасників навчально-виховного процесу (учнів, батьків, вчителів, представників адміністрації) до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами через проведення тренінгових занять, лекторіїв, семінарів, консиліумів, виступів тощо, зміст яких спрямовано на подолання упередженого ставлення до дітей з особливими потребами, руйнування міфів і стереотипів, стигматизації та дискримінації.

На офіційних сайтах ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/>) та Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПНУ (<http://www.psyua.com.ua/>) розміщені рекомендовані методики роботи.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з інвалідністю здійснюється з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Обрання форм і методів професійної підготовки проводиться згідно з висновками спеціалістів медико-соціальної експертної комісії (стаття 42 Закону України «Про професійно-технічну освіту»).

Разом з тим, для забезпечення реалізації Указу Президента України від 13 грудня 2016 року № 553, Міністерство надіслало до департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виробничого процесу для учнів з особливими освітніми потребами у

професійно-технічних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році (лист МОН від 07.09.2017 № 1/9-478). Наголошено на необхідності здійснення постійного моніторингу ситуації щодо забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами на професійно-технічну освіту, проведенні всебічної консультативно-роз'яснювальної роботи у регіонах. Для досягнення високого рівня успішності учнів рекомендовано залучення осіб з особливими освітніми потребами до різних сфер життя професійно-технічних навчальних закладів: участь у конкурсах, фестивалях, спортивних змаганнях тощо.

Відповідно до Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24 січня 2013 року № 48, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26.03.2013 за № 488/23020 підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів забезпечується безпосередньо вищими навчальними закладами усіх форм власності.

Щодо підпунктів 2, 3 пункту 84

Міністерство освіти і науки України спільно з представниками Міністерства юстиції України, Координатора проектів ОБСЄ в Україні, Українською Гельсінською спілкою з прав людини, Міжнародної амністії, Освітнього дому з прав людини та низки громадських організацій було проведено дві робочі наради щодо створення Загальнодержавної програми з освіти у сфері прав людини.

Натепер створено проект Програми, яку заплановано презентувати у грудні 2017 року з подальшим громадським обговоренням.

Щодо підпункту 1 пункту 85

На сьогодні триває процес модернізації навчальних програм для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Для всіх навчальних програм здійснюється виокремлення кількох наскрізних змістових ліній, серед яких є «Громадянська відповідальність».

Наскрізні змістові лінії послідовно розкриваються у процесі навчання й виховання учнів, є спільними для всіх предметів і корелюються з ключовими компетентностями.

Щодо підпункту 2 пункту 85

Криворізьким державним педагогічним університетом видано збірку «Гендерна парадигма освітнього простору» за заг. ред. Дороніної Т. О. – Кривий Ріг : ВЦ КДПУ. – 2016. – Вип. 3-4. – 200 с.

Електронні версії наукового видання Криворізького державного педагогічного університету «Гендерна парадигма освітнього простору» розміщені на сайті університету і на сайті бібліотеки ім. В. Вернадського.

Інститутом за сприяння ГО «Ла Страда-Україна» видано: Просвітницька діяльність вищих навчальних закладів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у суспільстві /навч.-метод. посіб. / Левченко К.Б., Удалова О.А., Кузнєцова О.В. – К.: Агентство «Україна». – 2016. – 344 с.

Щодо підпункту 3 пункту 85

До обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти направлено лист від 17.02.2017 № 2.1/10-259 з рекомендацією забезпечити проведення щорічних навчально-методичних семінарів для викладачів правових дисциплін загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів із залученням наукових працівників та фахівців-практиків у сфері прав людини на регіональному рівні.

Кіровоградським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського для учителів правознавства організовано і проведено:

- цикл лекцій - «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», «Права людини і віросповідання», «Міжнародно-правові стандарти прав людини», «Права людини – охорона і захист»;

- засідання круглих столів «Права людини і права дитини», «Права людини і державотворення», «Міжнародні механізми захисту прав людини».

Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів 13 квітня 2017 року проведено навчально-методичний семінар для вчителів правознавства загальноосвітніх навчальних закладів та професійно-технічних училищ області «Актуальні питання щодо захисту прав людини та дитини в Україні». У семінарі взяли участь провідні спеціалісти Головного територіального управління юстиції в Одеській області, вчителі-тренери проектів ОБСЄ в Україні.

Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти проведено обласний науково-методичний семінар з захисту прав людини для керівників методичних об'єднань учителів суспільних дисциплін, який відбувся 13.04.2017 на базі закладів освіти м. Торецька. Також для слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів різних фахів розроблені та запропоновані модулі з даної тематики: «Права дитини», «Громадянська компетентність: від теорії до практики».

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» для викладачів правових дисциплін загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області були проведені наступні заходи:

- навчальні тренінги, у межах яких були розглянуті й обговорені питання освіти у сфері прав людини, березень – квітень 2017 року;

- проведено обласний навчально-методичний семінар для вчителів правознавства з питань захисту прав людини із залученням наукових працівників юридичних вищих навчальних закладів м. Харкова (17 травня 2017 року).

Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти у березні-квітні 2017 року, під час проведення обласних тематичних заходів (семінарів, тематичних шкіл і порадників) для вчителів історії та суспільних дисциплін, учителі Сумської області були ознайомлені з методикою викладання прав людини у шкільному та позашкільному середовищі (на прикладі навчального посібника «Шкільний календар прав людини» (схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною радою з питань освіти Міністерства освіти і науки України протокол № 1 від 21.07.2016).

В Івано-Франківській області реалізується міжнародний швейцарсько-український проект «Формування громадянської компетентності – DOCCU» з питань освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ). У рамках цього проекту з-поміж працівників Івано-Франківського обласного інституту післядипломної освіти підготовлені 17 тренерів, які проводять заняття з прав людини, навчання демократичним цінностям для всіх категорій вчителів під час проходження курсової підготовки та організовують тематичні семінари-тренінги:

- «Права людини та дитини»;
- «Метод проектів у навчанні демократичного громадянства та освіти з прав людини: напрямки та результати».

Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти у квітні 2017 року проведено навчально-методичний семінар для слухачів курсів підвищення кваліфікації учителів суспільствознавчих дисциплін загальноосвітніх закладів із теми «Актуальні питання формування змісту правової освіти» за участю наукових працівників інституту.

У загальноосвітніх навчальних закладах України впроваджується Всеукраїнська програма освіти для демократичного громадянства «Демократична школа», що розроблена Міністерством освіти і науки України, Радою Європи та Європейським Центром ім. Вергеланда. Метою програми є підтримка реформ із демократизації та децентралізації у сфері середньої освіти в Україні, впровадження освіти з демократичного громадянства та прав людини.

Упродовж звітнього періоду реалізації Програми проведено низку тренінгів для вчителів

Щодо підпункту 9 пункту 85

Теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до наступних профільних предметів.

У ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет» включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до робочої навчальної програми з дисципліни «Основи правознавства».

У Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова з 2017-2018 року буде включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення наступних профільних предметів:

кафедра медичної психології та психіатрії з курсом післядипломної

освіти

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Психіатрія	5	Медична психологія	Правові основи психіатрії
2	Соціальна психологія	3	Медична психологія	Протидія торгівлі людьми, сексуальній експлуатації та насильства

кафедра патологічної анатомії, судової медицини з основами права:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Медичне правознавство	4 5	Лікувальна справа Медична психологія Стоматологія	Міжнародні стандарти у сфері прав людини

кафедра філософії та суспільних наук:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Соціологія та медична соціологія		Лікувальна справа Медична психологія Стоматологія	Галузеві та спеціальні соціологічні теорії, в т.ч. соціологія права, гендерна соціологія, соціологія віку, етносоціологія. Особа як система статусів і ролей. Соціальна поведінка, девіантна поведінка. Сучасні тенденції розвитку сім'ї, статус дитини, права дитини. Соціальний статус лікаря і пацієнта, права і гідність людини у медицині.
2	Етичні проблеми в медицині	3	Лікувальна справа Медична психологія Стоматологія Фармація	Глобалізація здоров'я. Пріоритетні цілі глобального здоров'я. Глобальне партнерство урядових та неурядових організацій у галузі екології та медицини. ВОЗ, ЮНІСЕФ, Світовий банк про основні цілі у галузі охорони здоров'я на даний міленіум. Етичні проблеми соціального здоров'я: індивідуального права та права спільнот

				<p>(жінок, матерів, новонароджених, дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей похилого віку); особливих груп населення (геїв та лесбіянок, засуджених, національних меншин, мігрантів, безхатченків, психічно хворих, сиріт тощо). Здоров'я оточуючого середовища та його вплив на захворюваність, смертність, якість життя та вік людини.</p> <p>Ментальне і поведінкове здоров'я. Ризиковані види поведінки: паління, пасивне паління, алкозалежність та алкоголізм, наркоманія, небезпечний секс (в т.ч. рання сексуальна поведінка) та його вплив на здоров'я людини і суспільство.</p> <p>Менеджмент здоров'я, поліпшення якості обслуговування населення та його здоров'я; вивчення та поширення досвіду розвинутих країн світу.</p> <p>«Майбутнє належить медицині профілактичній».</p> <p>М.І. Пирогов.</p> <p>Якість життя та статус здоров'я у світі та Україні.</p>
--	--	--	--	---

кафедра педіатрії №1:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Пропедевтика педіатрії	3	Медична психологія	Конвенція про права дитини (ООН, 1989 р.).
2	Педіатрія	4	Медична психологія	Основні права дитини, проголошені в міжнародних та національних документах.
3	Педіатрія	5	Медична психологія	Проблема жорстокого поводження з дитиною в сім'ї.

4	Педіатрія	6	Медична психологія	Дитячі захворювання, пов'язані з насильством і експлуатацією.
5	Педіатрія	4	Лікувальна справа Педіатрія	Основні права дитини, проголошені в міжнародних та національних документах.
6	Неонатологія	5	Лікувальна справа Педіатрія	Проблема жорстокого поводження з дитиною в сім'ї.

кафедра педіатрії №2:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Педіатрія	6	Лікувальна справа	Медичне спостереження дітей перших трьох років життя в поліклініці.
	Педіатрія	6	Педіатрія	Синдром жорстокого поводження з дитиною.

кафедра пропедевтики дитячих захворювань та догляду за хворими дітьми:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Пропедевтика педіатрії	3	Лікувальна справа Педіатрія	Охорона материнства та дитинства в умовах сучасної Української держави Майбутнє України – виховання здорової дитини. Здорове харчування матері та дитини – реалізація державної програми охорони здоров'я Вінниччини.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського до навчальних та робочих програм з навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Адміністративне право України» включено теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини. До навчальної програми дисципліни «Методика викладання правознавства» - теми, пов'язані з правами та свободами людини і громадянина. До навчальної та робочої програм загальноуніверситетської вибіркової навчальної дисципліни «Правознавство» включено теми щодо громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав людини.

У Івано-Франківському національному медичному університеті окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включені у програми дисциплін, які викладаються кафедрами університету, а саме: українознавства

та філософії; соціальної медицини, організації охорони здоров'я та медичного правознавства; клінічної фармакології та фармакотерапії; медицини катастроф та військової медицини.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка включено до навчальних планів окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини:

№	Назва дисципліни	Тема
1.	Основи соціально-правового захисту особистості	<p>Тема 1. Теоретичні основи соціально-правового захисту особистості.</p> <p>Тема 2. Право соціального захисту.</p> <p>Тема 3. Законодавчі засади соціального забезпечення.</p> <p>Тема 4. Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси дітей, понятійний апарат соціально-правового захисту особистості.</p> <p>Тема 5. Соціально-правовий захист законних інтересів різних категорій дітей.</p> <p>Тема 6. Соціальний захист прав неповнолітніх нормами законодавства про працю.</p> <p>Тема 7. Соціальний захист житлових прав дітей та молоді.</p> <p>Тема 8. Соціальний захист прав і державна допомога дітям-інвалідам та дітям-чорнобильцям.</p> <p>Тема 9. Соціально-правовий захист школярів.</p> <p>Тема 10. Соціальний захист людей похилого віку.</p> <p>Тема 11. Соціальний захист осіб, які мають функціональні обмеження.</p> <p>Тема 12. Соціальний захист спеціальних груп клієнтів.</p> <p>Тема 13. Соціальний захист безробітних.</p> <p>Тема 14. Соціальний захист бездомних громадян та безпритульних дітей.</p>
2.	Спеціалізовані служби в соціальній сфері	Тема 1. Моделі надання соціальних послуг у сфері соціального захисту.
3.	Організація соціально-педагогічної роботи в соціальних та виховних закладах (Соціально-педагогічна профілактика	Тема 1. Міжнародна нормативно-правова база щодо захисту прав дітей у сфері кримінального судочинства.

	правопорушень)	
4.	Організація роботи з різними групами населення	Тема 1. Сучасна сім'я та її соціальний захист. Тема 2. Соціальний захист інтересів осіб, що зазнали насилля. Тема 3. Основні напрями соціальної роботи з жертвами «торгівлі людьми».
5.	Соціальний супровід клієнта	Тема 1. Індивідуальна соціальна робота з клієнтами. Соціальний супровід як форма індивідуальної роботи з клієнтом. Тема 2. Особливості функціонування сімейних форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: прийомна сім'я і дитячий будинок сімейного типу. Тема 3. Технологія соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Тема 4. Соціальний супровід випускників інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Тема 5. Соціальний супровід дітей та молоді, які перебувають у конфлікті з законом.
6.	Соціально-педагогічна робота в сфері дозвілля	Тема 1. Організація дозвілля молоді як соціально-педагогічна проблема. Тема 2. Особливості діяльності соціального працівника як організатора дозвілля.
7.	Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах	Тема 1. Роль та місце літнього відпочинку в системі виховання школярів.
8.	Соціальна робота в громаді та місцеве самоврядування	Тема 1. Роль і місце громад в історії України та реформа місцевого самоврядування. Правові норми та законодавча база розвитку громади в Україні. Тема 2. Соціальні консультації з громадськістю та просвіта громади. Тема 3. Громадські ради при органах влади та громадський контроль. Основні технології соціальної активізації громад.
9.	Теорія і технології роботи з різними соціальними групами в Україні і зарубіжних країнах	Тема 1. Соціальний захист населення, поняття, виникнення, розвиток. Тема 2. Соціальний захист населення у країнах Європи. Тема 3. Система соціального захисту населення у США. Тема 4. Соціальна робота у різних сферах

		<p>життєдіяльності людей.</p> <p>Тема 5. Соціальне обслуговування сім'ї і дітей.</p> <p>Тема 6. Закордонний досвід обслуговування людей похилого віку.</p> <p>Тема 7. Закордонний досвід обслуговування інвалідів.</p> <p>Тема 8. Соціальна робота з дітьми та підлітками з відхиленнями у поведінці у країнах Західної Європи і США.</p>
10.	Соціальна робота з різними групами клієнтів	<p>Тема 1. Соціальні групи клієнтів у соціальній роботі.</p> <p>Тема 2. Особливості запобігання стигматизації різних груп клієнтів.</p> <p>Тема 3. Сім'я та її соціальний захист.</p> <p>Тема 4. Соціальна робота у сфері зайнятості.</p> <p>Тема 5. Соціальна робота з дітьми та молоддю.</p> <p>Тема 6. Принципи організації та зміст соціальної роботи з інвалідами і людьми похилого віку.</p> <p>Тема 7. Соціальний захист інтересів жінок, що зазнали насильства в сім'ї.</p> <p>Тема 8. Основні напрями соціальної роботи з жертвами «торгівлі людьми».</p> <p>Тема 9. Особливості соціальної роботи з особами, залученими до комерційного сексу.</p> <p>Тема 10. Соціальна робота з сексуальними меншинами.</p> <p>Тема 11. Соціальна робота з національними меншинами.</p> <p>Тема 12. Соціальна робота з учасниками бойових дій та їх сім'ями.</p>
11.	Конституційне право України	<p>Тема 1. Права людини та дитини у конституційно-правових актах України.</p> <p>Тема 2. Міжнародні стандарти прав та свобод людини і громадянина як правова форма.</p> <p>Тема 3. Гарантії прав і свобод людини та громадянина в Конституції України.</p> <p>Тема 4. Історія становлення прав громадянина та людини в світовій та вітчизняній науці.</p>

У Дніпровському державному технічному університеті включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення відповідних професійних предметів:

1. Гуманітарна сфера.

Дисципліна «Іноземна мова» - тема: «Людина і суспільство»; «Закон і злочин».

Дисципліна «Практика письмового та усного перекладу» - тема:

«Соціальний захист, законодавство та захист прав людини».

2. Правова сфера

Дисципліна «Правознавство» - теми: «Актуальні проблеми забезпечення прав людини в Україні»; «Основні етапи розвитку прав людини в Україні та світі»; «Права і свободи людини - найвища соціальна цінність держави»; «Загальна декларація прав людини, як основний міжнародний документ з прав людини»; «Права людини в Україні в умовах сьогодення»; «Основні права людини і громадянина. Міжнародні стандарти в галузі прав людини»; «Загальна декларація прав людини: дотримання прав людини - пріоритет держави та суспільства».

3. Соціальна сфера.

Дисципліна «Політологія» - теми: «Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та рух»; «Світові політико-ідеологічні доктрини».

Дисципліна «Соціальна структура суспільства» - теми: «Громадське суспільство: теорія, інститути та моделі розвитку»; «Політична стратифікація».

Дисципліна «Основи демократії» - тема: «Становлення української демократичної системи».

Дисципліна «Соціальні права» - теми: «Правова соціалізація особистості»; «Правова культура та правова поведінка».

У Запорізькій державній інженерній академії заплановано включення до навчальних планів на 2017/2018 н.р. напрямів/спеціальностей факультету економіки та менеджменту тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини.

У Запорізькому національному технічному університеті включено тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів предметів:

1. Студенти-магістранти спеціальності «Право» юридичного факультету ЗНТУ вже декілька років вивчають обов'язкову дисципліну з назвою «Міжнародні стандарти захисту прав і свобод людини і громадянина».
2. Студенти всіх спеціальностей ЗНТУ вивчають обов'язкову дисципліну з назвою «Політико-правова система України» до якої включено окрема тема з міжнародних стандартів у сфері прав людини.

У Запорізькому національному університеті до навчальних планів спеціальностей право, соціальна робота, психологія та до дисциплін за вибором студента для всіх спеціальностей включено наступні дисципліни, які забезпечують формування фахових компетенцій у майбутній діяльності спеціалістів, а саме: Конституційне право зарубіжних країн, Конституційні права, свободи та обов'язки людини та громадянина в Україні, Європейські стандарти соціально-правового захисту молоді, Документальне забезпечення соціально-правового захисту дітей та молоді, Конкретний випадок соціально-правового захисту населення, Міжнародні механізми захисту прав населення, Основи соціально-педагогічного захисту особистості, Право соціального захисту, Правове регулювання гендерної рівності в Україні та зарубіжних країнах, Правові засади соціального захисту окремих категорій осіб, Проблеми правового захисту прав людини у діяльності державних органів, Соціально-педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, Соціально-правовий захист населення: адміністративне та

трудове право, Соціально-правовий захист населення: сімейне право, Соціально-правовий захист населення: цивільне право.

У Кіровоградському національному технічному університеті включено окремих тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини, до плану вивчення дисципліни «Правознавство» для всіх спеціальностей університету включено розділ «Захист прав людини».

У Київському кооперативному інституті бізнесу і права включено до навчальних планів дисципліну «Правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина». В переліку тем її програми є наступні:

1. Визначення прав і свобод людини і громадянина.
2. Значимість верховенства права в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
3. Зміст і співвідношення механізмів забезпечення, реалізації, захисту, дотримання прав і свобод людини.
4. Людина як об'єкт і суб'єкт в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
5. Роль Президента України в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
6. Функції Верховної Ради України як суб'єкта механізму забезпечення прав і свобод людини.
7. Органи виконавчої влади як суб'єкти механізму забезпечення прав і свобод людини.
8. Специфіка ролі правоохоронних органів в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
9. Значимість громадянського суспільства в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
10. Обмеження прав і свобод людини як засіб функціонування механізму їх забезпечення.
11. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав і свобод людини.
12. Тенденції розвитку механізму забезпечення прав і свобод людини.

Крім цього питання, що розкривають зміст міжнародних стандартів у сфері прав людини включені і розглядаються в процесі вивчення навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Історія держави і права України» та інших навчальних предметів.

У Львівському інституті економіки і туризму включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до Програми навчальної дисципліни «Правознавство»:

№ п/п	Назва теми	Зміст доданого матеріалу
1.	Сімейне право України (доповнено)	Конвенція про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 р.); Рекомендація СМ/Рес (2009) 10 про викорінення всіх форм насильства щодо

		дітей; Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства».
2.	Трудове право України (доповнено)	Конвенція про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 р.)
3.	Захист прав і свобод людини за міжнародними стандартами (додано нову тему)	Поняття прав та свобод людини у міжнародному та національному законодавстві. Права та свободи людини закріплені у Зальній декларація прав людини (прийнята Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.). Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97) - основоположний документ, щодо ефективного забезпечення, визнання і додержання проголошених прав. Засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Національна стратегія у сфері прав людини.

У Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського до програм навчальних дисциплін включено такі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини:

/ п	Факультет / інститут Спеціальність	Теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини	Сту пень вищої освіти	Дисци пліни, до програм яких включено теми
	Економічний факультет 051 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік та оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та 073 «Менеджмент»	«Основні права і свободи людини в міжнародному і державному законодавстві», «Система захисту прав людини і дитини в контексті соціально-трудова відносин»	Бак алавр	«Економіка праці та соціально-трудова відносини»
	Механіко-математичний факультет «Прикладна математика»	«Міжнародні стандарти у сфері прав людини»	Бак алавр	«Трудове право та основи підприємниц

				ької діяльності» «Нормативно-правові студії»
	Факультет дошкільної та початкової освіти 013 «Початкова освіта»	«Правове виховання молодших школярів»	Бак алавр	«Теорія і методика виховання»
	Військова кафедра «Військово-облікова спеціальність. Соціальна психологія»	«Основи військового законодавства. Гарантії та механізми реалізації прав військовослужбовців», «Формування патріотичної свідомості в сучасній Україні»	Бак алавр	«Організація і методика роботи з особовим складом»
	Факультет фізичного виховання та спорту 014.11 «Середня освіта (Фізична культура); освітня програма Середня освіта: Фізична культура та Захист Вітчизни»	«Розвиток патріотичної свідомості захисника Вітчизни», «Гарантії та механізми реалізації прав військовослужбовців»	Бак алавр	«Організація та методика викладання «Захист Вітчизни»
	Інститут історії, політології та права 014.03 «Середня освіта (Історія)»	«Безоплатна правова допомога (первинна та вторинна) в механізмі захисту прав людини», «Роль адвоката в забезпеченні прав людини», «Роль омбудсмена в захисті прав людини»,	Бак алавр	«Теорія держави та права» та «Конституційне право України»

		«Дотримання сучасних основоположних прав людини в світлі європейських конвенцій», «Європейські стандарти захисту прав людини», «Застосування рішень Європейського суду з прав людини в судочинстві України»		
	Інститут історії, політології та права 052 «Політологія»	«Забезпечення гендерних прав на законодавчому рівні», «Вплив гендерного фактору на соціально-правову систему суспільства», «Гендерний аналіз законодавства України», «Нормативно-правовий захист жінок в Україні»	Бак алавр	«Гендерна політика»
	Інститут історії, політології та права 052 «Політологія»	«Забезпечення виборних прав у політичному процесі», «Проблеми рівності учасників виборчого процесу»	Бак алавр	«Вибори та виборча система»
	Факультет педагогіки та психології 231 «Соціальна робота»	«Соціально-правовий захист дітей-інвалідів в рамках європейського	Бак алавр	«Соціально-правовий захист дитинства»

		законодавства», «Попередження насилства в сім'ї: шляхи його подолання», «Правовий статус дітей, батьки яких брали участь в АТО»		
--	--	---	--	--

У Державному вищому навчальному закладі «Національний лісотехнічний університет України» відповідні теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до таких дисциплін:

- «Історія України» – до теми «Розвиток незалежної України» включене питання «Конституційні права та обов'язки людини та громадянина»;
- «Політологія» – у темі «Держава, політичні партії і партійні системи» до питання «Громадянське суспільство» включено підпитання «Реалізація прав людини і громадянина в Україні та світі»;
- «Правознавство» – у темі «Основи Конституційного права України» розглядається питання «Конституційні права та обов'язки людини і громадянина»; у темі «Основи сімейного права України» розглядається питання «Захист прав дитини»;
- «Міжнародне приватне право» – до теми «Суб'єкти міжнародного приватного права» включено питання «Міжнародно-правові гарантії захисту прав та свобод людини і громадянина»;
- «Трудове право» – у темі «Трудове право як галузь національного права України» до питання «Принципи трудового права» додано підпитання «Запобігання експлуатації праці людини, як один з принципів трудового права»;
- «Філософія» – до теми «Проблема людини в філософії» додане питання «Міжнародна спільнота про права людини»;
- «Соціологія» – до теми «Соціологія особистостей. Особистість у системі соціальних зв'язків та відносин» включене питання «Самореалізація особистості у контексті гуманітарних прав людини».

У Одеському національному медичному університеті на кафедрі філософії та біоетики до навчальних планів першого курсу усіх факультетів з дисциплін:

- «Основи біоетики та біобезпеки» включено теми: «Історія виникнення, соціокультурні, філософські, наукові та законодавчі засади біоетики»; «Цінності та принципи європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику України. Етичний кодекс українського лікаря», «Етико-правові норми та вимоги при проведенні клінічних та до клінічних досліджень»;

«Особливості застосування біотичних принципів та правил у різних галузях медичної практики. Новітні технології у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки».

- «Деонтологія в медицині» включено теми: «Медична етика та деонтологія: їх визначення, статус та правове забезпечення у сучасному суспільстві»; «Зміст та структура біомедичної етики, її основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві»; «Лікарська таємниця: моральні та правові аспекти», «Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря», «Деонтологічні та етичні аспекти права пацієнта на життя і смерть», «Науковий і соціально-екологічний зміст медичної діяльності».

На кафедрі психіатрії, наркології, психології та соціальної допомоги до планів з дисциплін:

- «Психіатрія» для студентів 4 курсів медичних та стоматологічного факультетів включено тему: «Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку. Організація допомоги хворим із психічними порушеннями. Особливості структури психіатричної лікарні й диспансеру. Принципи догляду за психічно хворими. Правові аспекти надання психіатричної допомоги».

- «Медична психологія» для студентів 3 курсу медичних та 4 курсу стоматологічного факультетів включено тему: «Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я. Правові аспекти надання психологічної допомоги».

У Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д.Ушинського в освітні програми підготовки фахівців включено розділи з прав людини, а саме:

- загальні відомості про права людини вивчаються в курсі «Політологія» для всіх спеціальностей;
- для спеціальності «Політологія» передбачено відповідні теми в межах навчальних дисциплін «Вступ до фаху», «Прикладна політологія» та «Міжнародні відносини»;
- поглиблено вивчаються питання захисту прав людини та торгівлі людьми за спеціальністю «Право» (навчальна дисципліна «Міжнародне право»);
- відповідні теми вивчають також здобувачі вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота» в межах дисциплін «Соціальна робота в Україні» та «Соціальний супровід клієнта».

У Сумському державному університеті включено теми з міжнародних стандартів прав людини, зокрема у навчально-науковому інституті права:

- у робочу програму дисципліни «Правознавство» для підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» всіх спеціальностей тема «Права людини»;
- у навчальному плані підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності «право» дисципліна «Конституційне право» тема «Права людини і громадянина», дисципліна

«Міжнародне право» тема «Міжнародно-правовий захист прав людини», дисципліна «Екологічне право» тема «Екологічні права і обов'язки людини і громадянина», дисципліна «Основи права Європейського союзу» тема «Захист прав людини у праві ЄС»;

• у навчальному плані підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» спеціальності «право» дисципліна «Європейське право» тема «Європейський суд з прав людини».

На факультеті іноземної філології та соціальних комунікацій реалізується:

• для студентів спеціальності «Психологія» відповідна тема («Права людини та правові основи надання психологічної допомоги») включена у структуру курсу «Вступ до спеціальності»;

• в рамках курсу «Соціологія» в темі «Соціологія сім'ї» - розглянуті питання прав людини, у т.ч. насильства в сім'ї, прав дитини, захисту прав дитини;

• для студентів спеціальності «Соціальна робота» навчальним планом передбачено курс «Права людини та правові основи соціальної роботи». Окремі питання зазначеної теми, зокрема, з проблем захисту прав людини та дитини, протидії дискримінації, логічно включені у тематику курсів «Система організації соціальних служб», «Соціальний супровід клієнтів», «Основи тендерного аналізу», «Соціальна робота з дітьми» та інші.

У Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки навчальні дисципліни, які стосуються проблем захисту прав людини та дитини включено до навчальних планів підготовки студентів за освітніми програмами «Соціальна робота», «Право», «Політологія», «Документознавство та інформаційна діяльність».

Програма дисципліни «Основи права», яка читається студентам усіх спеціальностей, містить розділ «Конституційна галузь права», у якому розглядаються вище окреслена проблематика.

У Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя до складу робочих програм навчальних дисциплін будуть включені теми, які містять розділи, пов'язані із захистом прав людини у різних сферах суспільного життя, а саме:

Дисципліна «Право»:

- Основні стандарти прав людини, їх характеристика та класифікація за міжнародним правом України;

- Міжнародно-правові акти, що закріплюють стандарти прав людини;

- Принципи та норми, на яких ґрунтуються міжнародні стандарти з прав людини;

- Міжнародні правові механізми захисту прав та свобод людини і громадянина.

Дисципліна «Основи права»:

- Теорія держави і права України;

- Конституційне право України;

- Цивільне право України;

- Сімейне право України; Дисципліна «Політологія»;
- Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя.

В Ужгородському національному університеті, в порядку реалізації Національної стратегії у сфері прав людини, питання, що стосуються міжнародних стандартів з цієї проблеми, розглядаються при викладанні дисципліни «Основи правознавства», яку вивчають студенти більшості спеціальностей та напрямів підготовки. Викладання цієї дисципліни має два аспекти. По-перше, виокремлюються теми, які стосуються поняття прав людини, механізмів їх захисту на національному і міжнародному рівні. По-друге, ідея прав людини, її опертя на людську гідність є основним змістонаповнюючим компонентом, через призму якого формується навчальний матеріал усіх інших тем. Такий підхід обумовлений необхідністю формування світогляду підростаючого покоління на основі принципів Конституції України, серед яких людина, її права і свободи визнаються вищою соціальною цінністю.

Крім того, до навчальних планів таких спеціальностей, як Правознавство, Міжнародне право, Міжнародні відносини введено дисципліни, у т.ч. й вибіркові, в яких розглядаються питання щодо міжнародних стандартів у сфері прав людини та гарантії їх захисту, як наприклад: Права людини в Євросоюзі; Актуальні питання прав людини; Європейське судочинство у сфері захисту прав людини; Конституційне право України; Порівняльно-конституційне право: Міжнародний захист прав людини: Конституційне право зарубіжних країн; Практика Європейського Суду з прав людини; Захист прав людини та публічна влада; Міжнародне приватне право; Міжнародне публічне право.

Зазначені питання розглядаються також в окремих темах дисциплін, які вивчаються на спеціальності «Соціальна робота», зокрема: Гендерні аспекти соціальної роботи в громаді; Торгівля людьми: Нормативно-правове забезпечення потерпілих від насильства; Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами; Соціальна робота з біженцями; Захист прав дитини: міжнародний досвід; Права дітей. Міжнародні стандарти дотримання прав дитини.

У ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» на кафедрі соціології та соціальної роботи згідно з навчальними планами питання захисту прав людини освітлюється окремими модулями у різних дисциплінах підготовки бакалаврів та магістрів. Окремі теми включені до наступних дисциплін: «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Соціальне забезпечення населення», «Правове регулювання соціальних конфліктів» та інші.

У Київському національному торговельно-економічному університеті включено до навчальних програм окремі теми, що забезпечують здобуття знань із захисту прав людини та міжнародних стандартів у цій сфері, а саме: за освітніми програмами зі спеціальностей «Право» та «Міжнародне право» здійснюється вивчення дисциплін: «Міжнародні системи захисту прав людини», «Конституційне право», «Кримінальне право», «Юридичні механізми захисту прав людини», «Державне право зарубіжних країн», «Консумерське право», «Міжнародне приватне право», «Право Європейського

Союзу», «Захист прав у Європейському суді з прав людини», «Міжнародний механізм захисту прав людини» та ін., у навчальних програмах яких є розділи, що стосуються міжнародних стандартів та механізмів забезпечення прав людини, регіональних аспектів дотримання прав людини, правового статусу особи, становлення і відстоювання прав споживачів тощо.

Зокрема, до складу дисципліни «Міжнародні системи захисту прав людини» входять теми: «Міжнародне право прав людини та міжнародний захист прав людини»; «Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав і основних свобод людини»; «Юридична природа права людини та міжнародно-правові механізми їх захисту у міжнародних пактах»; «Універсальна судова система захисту прав людини; конвенції Ради Європи з прав людини та їхні договірні органи контролю за дотриманням»; «Регіональні системи захисту прав людини: міжамериканська, африканська, міжарабська».

Крім того, тематика міжнародних стандартів у сфері прав людини представлена у дисциплінах:

- «Конституційне право» темами «Міжнародні стандарти у сфері прав людини» та «Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини»;
- «Юридичні механізми захисту прав людини» темами «Поняття та сутність міжнародно-правового механізму захисту прав людини»; «Система міжнародно-правового контролю щодо дотримання прав «першого покоління» на універсальному рівні», «Характеристика системи міжнародно-правового контролю щодо дотримання прав «другого покоління» на універсальному рівні», «Сутність регіонального механізму забезпечення дотримання прав людини»;
- «Державне право зарубіжних країн» темою «Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах».

У Харківському національному медичному університеті відповідні теми з проблем захисту прав людини та дитини, запобігання торгівлі людьми, експлуатації та насильства включені до програм з дисциплін: Філософія, Соціологія, Медичне правознавство, Основи сексології та сексопатології.

У Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця кафедрою правового регулювання економіки включено наступні окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення відповідних профільних предметів у правовій галузі.

Назва дисципліни	Номер теми у робочій програмі навчальної дисципліни	Назва теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини
Міжнародне право	Тема 11	Міжнародно-правовий захист прав людини
	Тема 12	Міжнародно-правовий захист прав

		дітей
Міжнародне економічне право	Тема 2	Основні положення Пакту про економічні, соціальні та культурні права як джерела міжнародного економічного права
Правознавств о	Тема 2	Основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

У Херсонському державному університеті теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до дисциплін, що входять до освітньо-професійних програм підготовки та навчальних планів окремих спеціальностей, а саме:

- 013 «Початкова освіта»: Основи інклюзивної освіти; Людина і світ з методикою навчання;
- 012 «Дошкільна освіта»: Педагогіка дошкільна; Співпраця ДНЗ з родинами; Психологічний супровід дитинства;
- 034 «Культурологія»: Правове регулювання відносин у сфері культури;
- 081 «Право»: Міжнародне право (приватне, публічне); Трудове право та право соціального забезпечення; Кримінальне право; Цивільне та сімейне право; Державне право зарчбіжних країн; Теорія держави і права; Конституційне право; Політологія;
- 231 «Соціальна робота»: Соціальна політика; Правові основи соціальної роботи; Технології соціальної роботи; Методи соціальної роботи; Соціальна робота з різними групами клієнтів; Професійно-етичні основи соціальної роботи; Основи соціально-правового захисту особистості; Соціальна робота в системі соціального захисту та послуг; Соціальна робота в різних сферах суспільного життя; Соціальний захист та підтримка сім'ї, дітей та молоді; Соціальна реабілітація різних категорій населення; Основи соціальної держави та громадянського суспільства; Соціальна політика і соціальна безпека; Соціальний супровід клієнта;
- 053 «Психологія»: Вступ до психології (з практикумом); Політична психологія; Кроскультурна психологія; Психологія соціальних відносин; Вступ до сімейної психології; Соціальні та політичні конфлікти;
- 014 «Середня освіта (історія)»: Методика викладання історії; Історія Конституції України: Методика викладання правознавства;
- 032 «Історія та археологія»: Історія політичних та правових вчень.

На всіх спеціальностях університету викладається дисципліна «Основи конституційного права».

У Чорноморському національному університеті імені Петра Могили включено до навчальних планів здобувачів вищої освіти теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини, а саме:

1. На спеціальності 081 Право:
 - Права людини та їх захист (4 курс);

- Проблеми забезпечення конституційних прав людини (5 курс).

У структурі навчальних дисциплін, що викладаються на кафедрі є окремі теми, присвячені питанням захисту прав людини, зокрема і міжнародним стандартам:

- «Конституційне право України» передбачає вивчення теми «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» (4 години);

- «Державне право зарубіжних країн» передбачає тему «Правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах» (2 години), у ході якої вивчаються права людини відповідно до міжнародних стандартів;

- «Судові та правоохоронні органи» має предметом вивчення компетенцію органів, завданнями яких є забезпечення прав людини, а також порядок звернення до цих органів, та порядок їх роботи:

- «Адміністративне право» передбачає вивчення теми «Принципи адміністративного права» (2 год.), які базуються на загальній концепції природних прав людини.

Крім того, при вивченні окремих тем, а саме: «Особливості державного управління в умовах спеціальних режимів». «Кабінет Міністрів України», «Місцеві органи виконавчої влади», «Адміністративний примус у державному управлінні» приділяється увага питанням забезпечення прав людини та їх гарантіям, зокрема міжнародним стандартам.

«Теорія адміністративного процесу» вивчає механізм забезпечення прав людини у разі порушення їх державними органами.

«Судоустрій в Україні» передбачає вивчення судової системи України, організації роботи судів як головного органу забезпечення прав людини, порядок звернення людини до суду та діяльність судів із відновлення порушених прав.

2. На спеціальності 231 «Соціальна робота» викладаються дисципліни «Соціально-правовий захист дитинства», «Державна молодіжна політика», «Соціальна робота з різними категоріями», до робочих навчальних програм яких включені теми із захисту прав людини.

3. На спеціальності 054 «Соціологія» проблема захисту прав людини розглядається у рамках дисциплін «Соціологія права», «Соціологія молоді», «Соціологія сім'ї» тощо.

4. На спеціальності 053 «Психологія» у робочих програмах навчальних дисциплін «Психологія суїциду», «Психологія змінних станів» також містяться теми із захисту прав людини.

У Національному авіаційному університеті окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини викладаються:

- для технічних спеціальностей в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Правознавство», «Основи права», «Правове забезпечення професійної діяльності»:

- для гуманітарних спеціальностей в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Міжнародно-правові норми інформаційної діяльності в галузі авіації і космонавтики», «Правове забезпечення професійної діяльності»;

- в Навчально-науковому Інституті міжнародних відносин в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Міжнародне публічне право», «Міжнародне кримінальне право», «Порівняльне конституційне право», «Європейське право захисту прав людини» тощо.

- в Навчально-науковому Юридичному інституті в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Юридична деонтологія», «Міжнародне публічне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Міжнародні стандарти в галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні», «Судова система Європейського Союзу» тощо.

У Національній академії внутрішніх справ навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правознавство» для 3 курсів заочної форми навчання передбачено вивчення дисципліни «Права і свободи людини і громадянина», яка містить тему «Засоби правового забезпечення прав і свобод людини».

Навчальними планами підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» 4 курсів та підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» для 6 курсів заочної форми навчання передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти з прав людини», викладання якої забезпечують науково-педагогічні працівники кафедри конституційного та міжнародного права. Вказана дисципліна (відповідно до програми навчальної дисципліни) складається з таких тем: «Міжнародно-правові стандарти з прав людини – основа галузі міжнародного права прав людини», «Особливості міжнародно-правового регулювання правового статусу окремих категорій осіб», «Європейський суд з прав людини».

Згідно навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за напрямом підготовки «Право» галузі знань «Право» для 2 курсів денної та заочної форм навчання, передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право», яка містить тему «Міжнародне гуманітарне право».

Навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» для денної та заочної форми навчання передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право», до структури якої входить тема «Міжнародне гуманітарне право», а також дисципліни «Право Європейського Союзу», в структуру якої входить тема «Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі».

Окрім вищезазначених навчальних дисциплін, профільними кафедрами академії передбачено вивчення зазначеної тематики в навчальних дисциплінах «Кримінальне право. Особлива частина» по темі 6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина, «Законодавство та кваліфікація злочинів в сфері торгівлі людьми», «Толерантність на недискримінація».

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла

Тичини включено до профільних предметів окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини, а саме:

	Навчальна дисципліна	Теми
1.	Правознавство	Міжнародні стандарти прав і свобод людини і громадянина та їх співвідношення з національним законодавством; Імплементация міжнародно-правових норм і стандартів у сфері захисту прав людини в національне законодавство
2.	Правові засади соціальної роботи	Декларація прав людини Конвенція ООН про права людини Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю
3.	Теорія держави і права України	Імплементация міжнародно-правових стандартів у сферу конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні
4.	Цивільне і господарське право України	Міжнародні договори України як джерела цивільного права
5.	Правові аспекти управління навчальним закладом	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
6.	Правове забезпечення вищої школи	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
7.	Правове забезпечення освіти	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
8.	Конституційне право України	Міжнародні стандарти прав і свобод України людини і громадянина та їх співвідношення з конституційним законодавством
9.	Адміністративне право України	Імплементация у адміністративне право України міжнародно-правових норм та стандартів у сфері захисту прав людини
10.	Трудове право України	Міжнародно-правові стандарти у сфері праці та трудових відносин
11.	Екологічне право України	Вплив міжнародних стандартів на охорону прав людини щодо забезпечення безпечного навколишнього середовища

12.	Кримінальне право України	Імплементация у кримінальне право України міжнародно-правових норм та стандартів у сфері захисту прав людини
13.	Сімейне право України	Міжнародні договори та стандарти як джерела сімейного законодавства України
14.	Аграрне право України	Міжнародні конвенції, міждержавні договори, угоди та стандарти як джерела аграрного права України щодо забезпечення здоров'я, життя людини та її права на екологічну безпеку
15.	Сучасне міжнародне право	Права та свободи людини в різноманітних сферах життєдіяльності Загальні принципи природного права Відповідальність за злочинне порушення прав людини

Щодо підпункту 12 пункту 85

До програми з історії України, всесвітньої історії та основ правознавства, що доопрацьовувались (5-9 класи) та були створені (10-11 класи) у 2017 році включено освітній компонент навчання прав людини відповідно до рекомендацій ОБСЄ щодо впровадження підходу, заснованого на правах людини. Виокремлено питання зі сфери навчання прав людини, а саме: «Покоління прав людини»; «Міжнародні стандарти у галузі прав людини: поняття, акти, що їх закріплюють», уведені практичні заняття «Європейський суд з прав людини» тощо.

Розроблено посібник для педагогічних працівників навчальних закладів «Шкільний календар прав людини» (авт. Муза О.В., Клименко Н.П. та ін.).

Комісією з правознавства Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України розглянуто матеріали зазначеного навчального посібника та надано висновок «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах» (протокол № 1 від 21 липня 2016 року).

В рамках проекту «Права людини понад усе», який впроваджується Українською Гельсінською спілкою з прав людини в рамках Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини» відбулася Всеукраїнська конференція «Розвиток освіти в сфері прав людини в школах України» (23 січня 2017 р., Київ). Третя сесія конференції була присвячена освіті педагогів у галузі освіти з прав людини та проблемам підготовки вчителів, що реалізують освіту з прав людини.

Рішенням конференції було запропоновано створення єдиної платформи для співпраці міжнародних, державних та недержавних інституцій задля впровадження більш дієвих, ефективних і системних змін щодо освіти в сфері прав людини в Україні, а також реалізації Національної стратегії з прав людини.

Інститутами післядипломної педагогічної освіти розроблені навчальні програми перепідготовки вчителів з історії та правознавства для викладання дисципліни «Права людини». Також у стандартах нового покоління враховано наявність даної компетенції у переліку компетенцій, якими повинні оволодіти майбутні вчителі.

Щодо підпункту 10 пункту 87

Інформаційно-просвітницька робота в суспільстві здійснюється шляхом проведення та участі працівників відділу в міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, нарадах та інших заходах, зокрема:

- Міжнародна конференція «Права людини в Україні: точка відліку», присвячена презентації та обговорення результатів дослідження «Що українці знають і думають про права людини» (5-6 липня, вул. Ярославів Вал, 22, готель RadissonBlu);

- Національна конференція щодо реформування сфери ювенальної юстиції в Україні та обговорення Стратегії реформування системи юстиції щодо неповнолітніх (18 серпня 2017 року, вул. Ярославів Вал, 22, готель RadissonBlu);

- Засідання робочої групи з питань забезпечення збору та аналізу чинних політик, процедур і практик діяльності в галузі попередження злочинності серед неповнолітніх (8 вересня 2017 року, м. Київ пров. Рильського, 10).

На сайті ІМЗО оновлюється розділ «Захист прав людини», де розміщено навчально-методичні посібники та нормативно правові документи з проблем прав людини та дитини, а також Банк даних курсів (спекурсів) з питань протидії торгівлі людьми (Режим доступу <https://imzo.gov.ua/protydiya-torhivli-lyudmi/>).

Щодо підпункту 3 пункту 98

З метою навчання дітей і підлітків життєвих навичок (психосоціальним компетентностям), які сприяють соціальній злагодженості, полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків в навчально-виховному процесі в закладах освіти використовуються: навчально-методичний посібник «Розбудова миру, профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект» та спецкурс курсів підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників «Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів та миробудуванні.

Щодо підпункту 4 пункту 112

Після набрання Законом України «Про освіту» чинності, 28 вересня 2017 року, задля унеможливлення спекуляцій навколо положень статті 7, що мали місце зі сторони окремих політичних діячів Угорщини та Румунії, а також певних представників угорської та румунської національних меншин

відповідно, Міністерство закордонних справ України на прохання МОН надіслало текст Закону до Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) для розгляду та надання експертного висновку на відповідність дотримання міжнародних зобов'язань України в частині забезпечення прав національних меншин на навчання рідною мовою. Прийняття рішення очікується 8 грудня 2017 року під час чергового пленарного засідання Венеціанської комісії.

Слід зазначити, що Міністр Л. Гриневич провела низку зустрічей зі своїми колегами з країн, національні меншини яких проживають в Україні та висловили певне занепокоєння щодо вище зазначеної статті. Зокрема, були проведені консультації з Міністром національної освіти Румунії Лівіу Маріаном Попом (27 вересня 2017 року), Міністром національної освіти Республіки Польща Анною Залевською (17 жовтня 2017 року), Міністром людських ресурсів Угорщини Золтаном Балогом (19 жовтня 2017 року), Міністром освіти, культури, науки Республіки Молдова Монікою Бабук (20 жовтня 2017 року) та Міністром освіти і науки Республіки Болгарія Красіміром Валчевим (1 листопада 2017 року). Було домовлено, що імплементація Закону в частині мови навчання розпочнеться лише після отримання рішення Венеціанської Комісії.

Щодо підпунктів 5, 6 пункту 112

У зв'язку із широким міжнародним резонансом щодо статті 7 Закону України «Про освіту» виконання даних заходів буде здійснене за результатами дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування багатомовності дітей та учнів: прогресивні європейські ідеї в українському контексті» на базі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів Закарпатської, Одеської та Чернівецької областей. Метою вказаного дослідження є наукове обґрунтування, розробка, апробація і експериментальна перевірка ефективності застосування освітнього середовища нової якості, створення нових моделей навчання мовам у закладах освіти з навчанням українською мовою та мовами національних меншин. Наразі триває третій (формувальний) етап дослідження.

Щодо підпункту 9 пункту 112

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2017 № 670 «Про видання підручників для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів за кошти державного бюджету в 2017 році» затверджено переліки підручників з мов національних меншин, інтегрованого курсу «Література» (національна та зарубіжна), підручників, що перекладатимуться мовами національних меншин, та друкуватимуться за кошти державного бюджету у 2017 році. З метою надання видавництвам листів-дозволів на друк підручників за рахунок коштів державного бюджету здійснено перевірку їх змісту та оформлення відповідно до чинних вимог навчальної літератури.

Щодо підпункту 2 пункту 115

22 травня 2017 року підписано Угоду про співпрацю у сфері підтримки освіти між Осередком розвитку польської освіти за кордоном (Варшава, Республіка Польща) та Інститутом модернізації змісту освіти (Київ, Україна).

Також продовжується робота щодо організації перебування в Україні для провадження освітньої діяльності в рамках Міжнародних волонтерських програм, що фінансуються урядом Республіки Польща, вчителів-волонтерів польської мови. У 2016/2017 навчальному році в 15 областях України працювали 40 польських вчителів-волонтерів. Нині погоджуються кандидатури вчителів, які працюватимуть в Україні впродовж 2017/2018 навчального року.

Щодо підпунктів 4, 5 пункту 116

Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.12.2015 № 1327 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки України щодо реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року» передбачено проведення постійно діючих семінарів-практикумів для педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються особи, які належать до ромської національної меншини; удосконалення профілів шкільного трудового навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, у яких навчаються учні ромської національності, з урахуванням традиційних ромських ремесел тощо.

Щодо питань сегрегації, діти ромів виховуються та навчаються в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах разом з дітьми інших національностей. Цій категорії дітей, як і дітям інших національностей, забезпечено право на вибір форми навчання і навчального закладу на засадах, визначених Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Діти ромської національності залучені до гурткової та позакласної роботи, беруть участь у конкурсах, фестивалях та інших заходах.

Педагогічними колективами у постійній співпраці з керівниками ромських громадських організацій, які функціонують у більшості регіонів України, та з батьками здійснюються заходи щодо посилення уваги до питання отримання дітьми ромської національності дошкільної, середньої, професійної та вищої освіти.

Крім того, 16 лютого 2017 року працівниками ІМЗО взято участь у підсумковій зустрічі за проектом «Ромська мова в Україні: лінгвокультурологічний та соціально-педагогічний напрями», організованій Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України за підтримки міжнародного фонду «Відродження». За результатами зустрічі планується створення окремого освітнього сайту для вироблення єдиних підходів до створення навчальної літератури для представників ромської національної меншини.

Щодо підпунктів 19, 20 пункту 131

Забезпечено розроблення навчального посібника «Українська мова для іноземців» (мігрантів та біженців) (за редакцією кандидата філологічних наук, доцента Т. О. Дегтярьової). Схвалений для використання у загальноосвітніх навчальних закладах зазначений навчальний посібник впроваджено у навчально-виховний процес викладачами української мови Благодійного фонду «Рокада» на мовних курсах.

Продовжено роботу над ілюстративним довідником з питань вивчення історії, культури та традицій державного устрою України, основ законодавства України для біженців та осіб, які потребують додаткового захисту.

Щодо підпункту 2 пункту 134

У зв'язку із прийняттям нового Закону України № 2145 від 05.09.2017 «Про освіту», який набрав чинності 28.09.2017 відбувається розроблення комплексного проекту змін до законодавства у сфері освіти, зокрема і до Закону України «Про вищу освіту».

Окремо звертаємо увагу, що відповідно до частини восьмої статті 3 Закону України «Про освіту» особа, яку визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту згідно із Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», має рівне з громадянами України право на освіту.